
SADRŽAJ

UTEMELJENO PREZENTIRANJE NEKIH SEGMENTA ISLAMSKOG UČENJA	5
POLITIČKA MISAO	11
Odnos vjere i politike u percepciji islamista i sekularista	13
Vjera i islam	13
Definicija politike (es-sijase) i njena upotreba u islamskoj kulturnoj baštini	13
Uloga Ibnul-Kajjima u pojašnjenju pojma šerijatska politika.....	15
Pravedna politika je kompatibilna sa eksplicitnostima šerijata.....	17
Fleksibilnost šerijatske politike i mogućnosti njena evaluiranja.....	19
Termin <i>politika</i> kod islamskih pravnika	19
Definicija i značenje termina <i>politika</i> na Zapadu	21
Odnos vjere i politike u percepciji islamista i sekularista	22
Stav sekularista.....	22
Negiranje sveobuhvatnosti islama	23
Odvajanje vjere od politike	24
Kritički osvrt na izreku da nema vjere u politici.....	24
Šta znači klauzula da nema politike u vjeri?	27
Vjera nije uvijek ograničena i koncentrirana samo na eshatologiju	27
Politika nije uvijek samo sekularistička	28
Politički islam.....	29
<i>Politički islam</i> je neprihvatljiva i pogrešna konstatacija	29
Spomenute podjele islama su neprihvatljive	30
Islam može biti samo politički i nikakav drugačiji	30
Političari vjeru uvode u politiku kada im zatreba	32
Politika između vjerskog teksta i općeg interesa.....	32

Balansiranje između tekstova i intencija	33
Tvrdnja da je Omer, r.a., poništio neke tekstove u ime općeg interesa	34
Nema kontradiktornosti između kategoričnog teksta i kategoričnog interesa.....	34
Opći interes u šerijatu ima šire i dublje značenje od javnog interesa na Zapadu	35
Politika između nepromjenljivosti i promjenljivosti	36
Idžtihad u islamu je obnova vjere i stroga vjerska dužnost	36
Imitacija je obavezna u vjeri, a inovatorstvo u svakodnevnom životu.....	37
Tvrdnja da je vjera statična, a život dinamičan	38
Zaključna razmatranja	39
USTAVNO-PRAVNI STATUS GRAĐANA NEMUSLIMANA U ISLAMSKOM DRUŠTVU	
Oblik islamske države	43
Državljeni i stanovnici islamske države.....	43
Nosioci državljanstva islamske države	44
Državljanstvo građana muslimana.....	44
Ko sve može dobiti državljanstvo islamske države?.....	45
Pravni status davanja državljanstva nemuslimanima	46
Načini dobivanja državljanstva islamske države	46
Priroda ugovora o državljanstvu	49
Gubljenje državljanstva islamske države	49
Stranci u islamskoj državi (el-must'emenun)	50
Institucija vize (emana) u islamskom pravu	50
Pravni status izdavanja viza	51
Vrste viza.....	51
Šta poništava vizu?.....	52
Filozofija ljudskih prava i sloboda u islamu	52
Politička prava građana nemuslimana.....	54
Obnašanje javnih funkcija.....	54

Učestvovanje u parlamentu.....	55
Politička prava manjina u islamu i u savremenim državama	56
Osnovna prava nemuslimana u islamskoj državi	56
Pravo na slobodu	57
Pravo na kretanje i zaštitu digniteta	57
Ulazak i boravak građana nemuslimana na muslimanskim svetim mjestima.....	58
Nije dozvoljeno hapsiti i kažnjavati državljanina nemuslimana	58
Pravo građana nemuslimana na intimnost stana.....	59
Pravo građana nemuslimana na slobodu mišljenja i vjerovanja	59
Pravo građana nemuslimana na odbranu i zaštitu svoje vjere.....	60
Pravo građana nemuslimana na gradnju bogomolja	61
Pravo građana nemuslimana na vršenje svojih obreda.....	61
Pravo nemuslimana na obrazovanje.....	62
Pravo na korišćenje usluga javnih institucija, općih dobara, socijalnu zaštitu i rad	63
Zekat i socijalno zbrinjavanje građana nemuslimana.....	63
Pravo na rad.....	64
Prava stranaca u islamskoj državi.....	64
Dužnosti i obaveze građana nemuslimana	65
Džizja	66
Šta je džizja?	66
Zbog čega i s kojim ciljem se naplaćuje džizja?	67
Džizja kao građansko-imovinska obaveza u svjetlu zakona savremene države	67
Haradž	68
Haradž u svjetlu savremenih poreskih sistema	69
Pravednost.....	69
Jasnost i definiranost	69
Tolerancija	70
Racionalnost i štednja.....	70
Porez na trgovinu i obrt	70

Poštivanje islamskog zakona i javnog reda.....	72
Poštivanje vjerskih osjećanja i opredjeljenja većine državljana.....	73
Garancija i jamstva kojim se štite prava i slobode građana nemuslimana	73
Islamska filozofija svjetonazora.....	74
Islamsko vjerovanje	75
Priroda prava i sloboda u islamskom pravu.....	76
Islamsko društvo	76
Islamsko javno mnjenje.....	77
Sudska vlast	78
FILOZOFIJA DRŽAVLJANSTVA U ISLAMSKOM PRAVU I LIBERALNOJ DEMOKRATIJU	83
Državljanstvo u svjetlu islamske doktrine	84
Neograničena naklonost (el-muvalatul-mutlaka).....	86
Ograničena naklonost (el-muvalatul-mukajjede).....	86
Zabranjena naklonost (el-muvala) je ograničena.....	87
Da li je muslimanu dozvoljeno biti državljanin neislamske države?	89
Između zahtjeva državljanstva i obaveznosti očuvanja identiteta.....	91
Državljanstvo	91
Identitet.....	92
Da li je moguće naći kompromis između obaveza državljanstva i zahtjeva identiteta?	93
Da li je pripadnost muslimana državi u kojoj žive oprečna pripadnosti islamu i muslimanima?	96
Stvarno stanje muslimana na Zapadu u odnosu na obaveze koje od njih traži državljanstvo	102
Uzroci čiji su krivci sami muslimani	102
Uzroci čiji su krivci zapadne zemlje.....	102
Kakve su nade za ostvarenje pozitivnog građanstva kod muslimana na Zapadu?	103

Najvažniji pokazatelji kod muslimana	103
Najvažniji pokazatelji kod društva	104
FILOZOFIJA LJUDSKIH PRAVA	
I SLOBODA U ISLAMU	107
Filozofija ljudskih prava i sloboda u islamu	108
Specifičnost i odlika ljudskih prava u islamu	110
Ljudska prava i slobode u islamu su Božiji darovi.....	110
Univerzalnost i općenitost.....	112
Konstantnost, startna savršenost i nekonfiskacionost.....	112
Ljudska prava i slobode u islamu nisu apsolutna i neograničena	113
Pravo na ličnu imovinu.....	113
Pravo na slobodu mišljenja.....	114
Prvo ograničenje	115
Drugo ograničenje	115
Treće ograničenje	116
Četvrto ograničenje	116
EKONOMSKA MISAO	119
TEORIJA VLASNIŠTVA (nazerijetul-milk) U ISLAMSKOM PRAVU.....	121
Definicija vlasništva i objašnjenje njegovih uzroka	122
Uzroci vlasništva u islamu.....	123
Zaposjedanje dozvoljenih stvari.....	124
Ugovori	125
Prisilni ugovori i prisilno vlasništvo (el-ukudul-džebrijje vet- temlikul-džebri)	125
Nasljeđivanje (el-halefijjeh)	127
Nasljedstvo.....	127
Garancije ili kompenzacije	128
Ono što proistekne iz vlasništva	128
Podjela uzroka imovine	129
Podjela uzroka imovine na osnovu posebnih posljedica	129

Podjela imovine.....	129
Podjela imovine s obzirom na mjesto.....	130
Potpuno i nepotpuno vlasništvo	130
Podjela imovine s obzirom na njeno stanje.....	132
Zajedništvo u dugovima	132
Anuliranje zajedništva ili nepodijeljenosti (<i>eš-šuju</i>).....	133
Odlike vlasništva.....	134
Posjedovanje neke stvari obavezuje na posjedovanje i njene koristi	134
Utvrđiti vlasništvo nad nečim što nije imalo vlasnika, ima status potpunog vlasništva	135
Vlasništvo nad nečim ne prihvata vremensko ograničenje.....	136
Vlasništvo nad objektom i stvarima ne podržava poništenje nego samo transfer.....	137
Specifičnost vakufa	138
Zajedničko vlasništvo nad materijalnim stvarima u osnovi je kao i podijeljeno	138
Status neodvojenog vlasništva u zajedničkim dugovima	138
Razlika između posjedovanja (<i>et-temlik</i>) i dopuštenja (<i>el-ibaha</i>)	139
Razlika između posjedovanja koristi i prava na korišćenje	140
Razlika s obzirom na njihova značenja	140
Razlika s obzirom na njihovo porijeklo	140
Razlika s obzirom na njihove posljedice	141
OSNOVNA NAČELA I PROPISI VAKUFA	
U ISLAMSKOM PRAVU	143
Definicija, pojam, opozivost i neopozivost vakufa	143
Pojam, smisao i definicija vakufa	145
Pravne posljedice uvakufljenja	147
Neopozivost i neotuđivost vakufa (<i>luzumul-vakfi</i>)	148
Osnovni elementi institucije vakufa u islamskom pravu	154
Vrste vakufa	155

Šta se može uvakufiti?	155
Uvjeti koji se moraju ispuniti za validnost vakufa.....	156
Uvjeti koji se moraju ispuniti vakifi	157
Vakufljenje od strane otpadnika.....	157
Vakifov uvjet ima status Kur'ana i sunneta	157
Uvjeti koji se moraju ispuniti kod zakladne imovine	158
Uvjeti koji se moraju ispuniti kod vakufljenja	158
Uvjeti koji se moraju ispuniti kod vakufljenja na neimenovanog uživaoca zakladne imovine.....	159
Vakuf od strane nemuslimana	159
Uvjeti koji se trebaju ispuniti kod forme vakufa.....	160
Šta poništava vakuf?	162
Zamjena i prodaja vakufa.....	162
Prodaja porušene džamije	162
Situacije u kojima je dozvoljeno zamijeniti vakuf	162
Uvjeti koji se moraju ispuniti pri zamjeni vakufa.....	163
ISLAMSKI POGLED NA MORAL I EKONOMIJU	165
Islam zahtjeva od muslimana da se u proizvodnji ograniče na dozvoljeno	166
Bejtul-mal, budžet islamske države, između klasične vizije i savremenih potreba.....	170
Budžet islamske države u svjetlu savremenih potreba	171
Planiranje budžeta islamske države	171
Struktura budžeta islamske države	172
Budžet za usluge	172
Budžet za preraspodjelu	173
Budžet za selektivni razvoj	173
Finansijski resursi	176
PRAVNA MISAO	179
TEORIJA PRAVA I NJEGOVE ZLOUPOTRE (<i>nezarijetul- hakki vet-teassufu fist'imalihi</i>)	181
Teorija prava i njegove zloupotrebe u islamu.....	182

Definicija prava i njegovi osnovni elementi	182
Jezički	182
Terminološki	182
Osnovni elementi prava u islamu	184
Vlasnik prava	184
Fizička lica	184
Pravna lica	185
Vrste prava	186
Podjela prava s obzirom na vlasnika	186
Allahovo pravo ili opće pravo	186
Pravni status Allahovih prava	187
Čovjekovo pravo	187
Pravni status ljudskih prava	188
Zajedničko pravo	188
Primjer dominacije Allahovog prava	188
Status zajedničkog prava u kom je Allahovo pravo dominantnije	189
Primjer kada dominira čovjekovo pravo	189
Status zajedničkog prava u kom je čovjekovo pravo dominantnije	189
Podjela subjektivnih prava	189
Prava koja podržavaju poništenje	189
Prava koja ne podržavaju poništenje i anuliranje	190
Nasljedna i nenasljedna prava	191
Podjela prava s obzirom na njihov predmet	192
Imovinska i neimovinska prava	192
Subjektivno i objektivno pravo	192
Izvori prava i njihovi uzroci	194
Propisi koji se odnose na prava	195
1. Ispunjenje prava	196
a) Ispunjenje Allahovih prava	196

b) Ispunjenje ljudskih prava.....	196
Način na koji se uzima pravo	197
Tolerancija pri uzimanju i izvršavanju prava	198
2. Zaštita prava	199
3. Zakonita upotreba prava.....	199
Dokazi da je nezakonita upotreba prava zabranjena	200
Razlozi zbog kojih je zabranjena nezakonita upotreba prava.....	201
Pravila koja se moraju ispuniti da bi se upotreba prava smatrala nezakonitim	202
Namjera da se nanese šteta.....	202
Namjera nelegalnog cilja	202
Da iz primjene prava ne proistekne veća šteta od koristi.....	203
Neuobičajena upotreba prava	204
Upotreba prava na neodgovoran i pogrešan način	205
Posljedice i propisi nezakonite upotrebe prava	206
Transfer prava.....	207
Prestanak prava	207
FIKHSKA RAZILAŽENJA	
NEMINOVNOST ILI OPASNOST	209
Suština fikhskih razilaženja.....	210
Historija pravničkih razilaženja	211
Razilaženje je počelo još za vrijeme Poslanika, a.s.	212
Uzroci pravnih razilaženja	213
Različiti parametri pri verifikaciji autentičnosti dokaza	214
Hadis prenesen od strane mestur prenosioca	215
Dileme oko mursel–hadisa.....	215
Kolizija između prakse prenosioca i predanja koje prenosi	216
Razlike pri poimanju i shvaćanju određenog dokaza	216
Različito poimanje čiji je uzrok sam tekst hadisa.....	216
Različito poimanje čiji je uzrok sam mudžtehid	217
Razlike oko načina usklađivanja i preferiranja kontradiktornih tekstova	217

Razlozi na osnovu kojih se preferiraju dokazi	218
Razlike oko respektiranja i određenih metodoloških pravila	219
Dileme oko autoritativnosti prakse Medinelija	219
Dileme oko autoritativnosti argumenta <i>a kontrario</i>	220
Dileme oko podvođenja općih pod specifične dokaze	220
Razumijevanje nesputanih u okviru sputanih dokaza	221
Dileme oko prakse suprotne predanju koje se prenosi	222
Odnos prema pravničkim razilaženjima.....	222
Učenjaci.....	223
Obični ljudi	223
Učenici	223
PRAVA VANBRAČNE DJECE U ISLAMU.....	227
Uvod	227
Definicija bluda i prostitucije.....	228
Zabrana vanbračnih seksualnih odnosa u islamu	228
Kazna za blud i prostituciju	230
Zabrana homoseksualnih i lezbijskih veza	232
Prava vanbračne djece u islamu.....	232
Srodni izrazi i značenja terminu	
vanbračne djece u islamskom pravu.....	233
Vjera vanbračne djece	233
Potomstvo vanbračne djece.....	234
Obnašanje javnih funkcija od strane vanbračne djece.....	235
Svjedočenje vanbračne djece	235
Ezan vanbračne djece.....	236
Imamet vanbračne djece.....	236
Sklapanja braka sa vanbračnom djecom	237
Brak sa ženama vanbračnih sinova.....	239
Rodbinski status vanbračne djece	239
Status srodstva po mlijeku nastalom iz vanbračne veze.....	240
Dostojnost (<i>el-kefa'e</i>) vanbračne djece.....	241

Nasljedstvo vanbračne djece	241
Davanje zekata vanbračnoj djeci.....	241
Davanje vitra vanbračnoj djeci.....	242
Klanje akike za vanbračnu djecu	242
Da li vakuf ostavljen za jetime obuhvaća i vanbračnu djecu	242
Status svjedočenja vanbračne djece u korist oca bludnika	242
Status klevetanja vanbračne djece	243
Ubijanje oca zbog vanbračne djece	243
Abortus vanbračne djece	243
Odabrano mišljenje	245
Pobačaj ploda začetog silovanjem.....	245
Adopcija (usvajanje) vanbračne djece	247
MJESTO MOTIVA I NAMJERA U MEĐULJUDSKIM	
ODNOSIMA	251
Utjecaj nijeta na onosvjetsku nagradu.....	251
Skrivena volja	253
Prvi stav	255
Drugi stav.....	256
Treći stav.....	260
Odabrano mišljenje	261
SLIJEĐENJE MEZHEPSKIH	
OLAKŠICA I EKLEKTICIZAM.....	263
Legalni mezhebi iz kojih se mogu uzeti i slijediti mišljenja.....	264
Da li je dozvoljeno slijediti druge	
mezhebe mimo četiri poznata.....	264
Da li je sa metodološko-pravne strane obavezno slijediti jedan	
određeni mezheb?.....	265
Prvi stav	265
Drugi stav.....	265
Treći stav.....	266
Preferirano mišljenje.....	266
Da li se za fetvu mora pitati onaj	

ko je bolji i temeljitiji u znanju	267
Prvi stav	267
Drugi stav	267
Stav islamskih učenjaka po pitanju slijeđenja mezhebskih olakšica i eklekticisma	268
Prvi stav	268
Drugi stav	269
Treći stav	270
EKLEKTICIZAM	271
Šta je eklekticism	271
Kada je dozvoljen eklekticism	271
Šerijatsko-pravni status eklekticism	271
Mišljenja onih koji dozvoljavaju eklekticism	272
Hanbelijski pravnici	273
Zabranjeni eklekticism	273
Napomena	274
Pravila koja se moraju ispuniti za validnost slijeđenja mezhebskih olakšica i eklekticism	275
ŠERIJATSKO-PRAVNA PRAVILA I NJIHOV ZNAČAJ U ISLAMSKOM MISIONARSTVU	277
Uvod	277
Definicija pravnih i metodoloških pravila	278
Primjena i značaj pravno-metodoloških pravila na polju islamskog djelovanja	279
Nema idžtihada gdje postoji tekst	279
Idžtihađ se ne može poništiti idžtihađom	281
Promjena vremena ne isključuje i promjenu propisa	283
Uklanjanje štete je preče od pribavljanja koristi	285
Ne uzima se dokaz nasuprot jasne izjave	287
Primjena i značaj pravnih pravila na polju islamskog djelovanja	289
Ko požuri nešto prije vremena, ono će mu biti uskraćeno	289

Moguće se ne anulira zbog nemogućeg.....	290
Ne osuđuje se ono što je diskutabilno, već ono što je općeprihvaćeno	291
Poželjno je izići iz diskutabilnih stvari.....	292
Manje vrijedno ponekad postaje prihvatljivije zbog preferirajućeg interesa.....	294
Primjeri pogrešne primjene pravnih i metodoloških pravila na polju islamskog misionarstva.....	295
ZDRAVSTVENO-EKOLOŠKA MISAO	299
RELIGIJSKO UČENJE I KULTURA ODNOSA PREMA BOLESTI I OBOLJELOM.....	301
Stav religije prema nauci.....	301
Odnos religije prema medicini kao nauci.....	302
Odnos religije prema medicinskoj struci	303
Religijska medicina	304
Razlika između religijske i konvencionalne medicine.....	305
Doprinos religijske konvencionalnoj medicini.....	307
Odnos religije prema zdravlju, bolesti i bolesniku	309
Odnos religije prema zdravlju.....	309
Religijske manifestacije zaštite i očuvanja zdravlja.....	310
Razvijanje snage i osiguranje pozitivnog zdravlja	310
Oslobađanje od vjerskih obaveza	311
Tri religijska principa o zaštiti i očuvanju zdravlja	311
Prevenција od bolesti	312
Prevenција od zaraznih bolesti	312
Prevenција od raznih prirodnih nepogoda i događaja	312
Prevenција od nasljednih bolesti.....	313
Liječenje i terapijska medicina	313
Resocijalizacija bolesnika	314
Odnos religije prema bolesti i bolesniku	315
Odnos religije prema bolesti	315
Odnos religije prema bolesniku.....	316

Religijsko učenje o odnosu bolesnika prema bolesti	318
Religijsko učenje o odnosu ljekara prema bolesniku.....	320
Moral i bonton liječnika	320
Odnos ljekara prema bolesniku	322
Religijsko učenje o odnosu rodbine prema bolesniku	324
Religijsko učenje o odnosu zajednice prema bolesniku	325
TEMELJI EKOLOGIJE U FILOZOFIJI	
ISLAMSKOG UČENJA	331
Uvod.....	331
Briga o zaštiti i očuvanju čovjekove sredine u svjetlu islamskog učenja.....	332
Jezičko i terminološko značenje riječi sredina	332
Šerijatska osnova na kojoj počiva briga o zaštiti i očuvanju čovjekove sredine.....	333
Prirodna uravnoteženost	333
Ideja nacionalnih parkova.....	334
Zajedničko vlasništvo osnovnih prirodnih faktora u islamu.....	335
Briga o zaštiti i očuvanju prirode kroz historiju islama	336
Briga o zaštiti i očuvanju vodene sredine u svjetlu islama	337
Zaštita i očuvanje vode od zagađenja	338
Zabrana ekstremnog iscrpljivanja vode	339
Briga o očuvanju i zaštiti kopnene sredine u svjetlu islamskog učenja.....	340
Čistoća kopna i njegova zaštita od zagađenja	341
Zaštita i očuvanje osnovnih faktora kopnene prirode u svjetlu islamskog učenja	343
Zaštita i očuvanje biljnog svijeta u svjetlu islamskog učenja	343
Zaštita i očuvanje životinjskog svijeta u svjetlu islamskog učenja.....	345
Izvori koji prijete i ugrožavaju sistem kopnene sredine	349
Izvori koji ugrožavaju biljni kopneni prirodni sistem.....	350
Izvori koji ugrožavaju životinjski prirodni sistem	351

Zaštita i očuvanje vazdušne	
sredine u svjetlu islamskog učenja	352
Ozonski omotač	353
Globalno zatopljenje	354
Nekoliko preporuka vezanih za temu ove studije:.....	355
LJUDSKA ISHRANA U SVJETLU ŠERIJATSKIH PROPISA I	
INTENCIJA.....	357
Uvod.....	357
Izvori ishrane	358
Općepravni status hrane u islamu.....	359
Opći razlozi zbog kojih je, po islamu, zabranjeno konzumirati	
određenu vrstu hrane	359
Štetnost.....	360
Opojnost, narkoza i omamljivanje	360
Nečistoća (en-nedžes).....	361
Ogavnost kod ljudi zdrave prirode i rezona	361
Zabranjene stvari zbog tuđeg prava.....	362
Hrana čije je konzumiranje, pokuđeno	363
Vodene životinje	363
Stav hanefijski pravnika.....	363
Stav ostalih islamskih pravnika po pitanju vodenih životinja	364
Stav malikijskih pravnika.....	365
Stav šafijskih pravnika	365
Stav hanbelijskih pravnika.....	366
Dokazi pravnika za ispravnost konzumiranja svih morskih životinja	
.....	366
Kopnene životinje.....	368
Stoka.....	368
Zečevi.....	368
Zvijeri.....	369
Pravni status konzumiranje mesa zvijeri.....	369
Divlje životinje koje nemaju	

očnjake i ne spadaju u glodare, gmizavce i insekte.....	370
Ptice koje love kandžama kojima (grabljivice)	370
Ptice koje se isključivo hrane lešinom (lešinari).....	371
Ptice koje ne love kandžama niti se hrane isključivo strvinom.....	372
Konji	373
Domaći magarci	375
Svinje.....	375
Glodari, gmizavci i insekti	376
Skakavci	376
Gušteri.....	377
Crvi.....	377
Ostali glodari, gmizavci i insekti	379
Ukrštene životinje	379
Životinje koje Arapi nisu poznavali u svom podneblju.....	382
Životinje čije meso je privremeno zabranjeno konzumirati	383
Životinje čije meso je privremeno pokuđeno jesti	383
Dijelovi životinja.....	385
Dijelovi koji se odsijeku od žive životinje	385
Dijelovi koji se odsijeku pri klanju ili poslije klanja, a prije uginuća	385
Status dijelova zaklane životinje	385
Jaja.....	386
Sirišta	386
LITERATURA	389